En ångmaskinsritning.

På äldre tiders kopparstick eller förhandsskisser äro ej sällan många viktiga detaljer felaktigt återgivna eller helt borttappade. Mera sällan påträffar man verkliga linearritningar av vilka man får exakta uppgifter om den avbildade maskinens dimensioner och skala.

Den på sid. 28 reproducerade ritningen är den äldsta bevarade ångmaskinsritningen i Tekniska Museets arkiv. Den är daterad oktober 1806 och utförd av gruvingeniören Thomas Stawford vid Höganäs Stenkolsbolag.

Ritningen hänför sig till en ångmaskin, som av Höganäs Stenkolsbolag beställdes från England år 1797 och stod färdig att tagas i bruk år 1799. Under de därpå följande åren fram till år 1805 ombyggdes och förbättrades den tills den fick det utförande, som framgår av ritningen. Cylinderdiametern var 28 tum och slagantalet 15 pr min. Den drev en pumpsats på $9^1/_2$ tums diameter och 6 fots rest. Denna ångmaskin torde ha varit den tredje i ordningen i Sverige. Den första uppsattes av Mårten Triewald vid Dannemora gruvor år 1728 och den andra vid Persbergs gruvor år 1761. Den senare, som befanns olämplig i Persberg, köpte Höganäsbolaget av Jernkontoret år 1800 för att uppsättas vid ett då nyöppnat schakt. Utvecklingen vid detta stenkolsfält tog en sådan fart att under de följande åren ett flertal maskiner anskaffades från England. År 1804 kom Samuel Owen till Stockholm och uppsatte då till att börja med en ångmaskin på Lidingön nära Stockholm, varefter följde ett flertal anläggningar över hela Sverige bl. a. i Dannemora och Stockholm samt senare även i Höganäs.

Ett ganska stort antal ångmaskiner voro sålunda i drift redan under det första decenniet av 1800-talet, och av dessa finnes endast nämnda ritning bevarad enligt vad hittills gjorda efterforskningar givit till resultat, varför museet vädjar till alla intresserade att lämna upplysningar om några liknande tidigare eller samtida ångmaskinsritningar finnas bevarade i privat ägo, så att noteringar därom kunna göras i museets arkiv och på så sätt vid behov komma forskningen till godo.

Erik Landberg.

Industrihistoriska minnesmärken.

Vid Häfla Övre bruk i Skedevi sn., Östergötland, finnes en väl bevarad hammarsmedja innehållande förutom den enda i landet kända tyskhärden en vattendriven hammare av 1700-tals typ samt en lancashirehärd med tillhörande hammare av en konstruktion från 1840-talet. Med välvilligt medgivande från Häfla Bruks A.-B. har denna smedja inregistrerats som industrihistoriskt minnesmärke varjämte genom bolagsledningens försorg en restaurering företagits. I samband med en av Föreningen Tekniska Museet anordnad utfärd den 17. juni 1934 uppsattes å smedjebyggnaden en av Smedjebackens Valsverks A.-B. gjuten minnestavla erinrande om att på smedjans plats arbetet pågått från 1682 till 1924. Föreningens ordförande Landshövding Sven Lübeck och Landshövdingen i Östergötlands län Karl Tiselius voro närvarande och berörde i korta anföranden bergshanteringens historia i Östergötlands norra bergslag. Vid tillfället riktades ett särskilt tack till Häfla Bruks A.-B:s mångårige dispo-